

سبک زبان در گفتمان خبری: مطالعه‌ی موردی برنامه‌ی «خبر ۲۰» شبکه‌ی خبر

دکتر اردشیر زابلی زاده^۱

پیمان کی فرخی^۲

رامین گلشایی^۳

چکیده

در این پژوهش انسجام سبک زبانی برنامه «خبر ۲۰» در چارچوب نظریه‌ی طراحی مخاطب بررسی شده است. طبق نظریه‌ی طراحی مخاطب، گوینده سبک زبانی خود را متناسب با مخاطب خود انتخاب می‌کند و این مسئله در رسانه‌های خبری که نیاز به جذب و حفظ مخاطب دارند، از اهمیت برخوردار است. برای بررسی سبک زبانی برنامه‌ی «خبر ۲۰»، سه بُعد زبان‌شناختی آوایی/واژگانی، اسم‌سازی، و ساخت معلوم/مجهول انتخاب شدند و انسجام سبکی برنامه در چارچوب هر یک از این ابعاد زبانی بررسی شد. برنامه‌ی «خبر ۲۰» مربوط به تاریخ بیستم شهریورماه ۱۳۹۱ ضبط شد و گفتار مجری برنامه در «استودیو» و «سایه روشن» به صورت مکتوب درآمد و در قالب ۱۵ بند خبری مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که صورت آوایی واژه‌ها در سبک «خبر ۲۰» همانند سبک محاوره‌ای و غیررسمی است، اما دیگر ابعاد واژگانی، اسم‌سازی، و ساخت معلوم/مجهول در آن متمایل به سبک رسمی است.

کلیدواژه: سبک زبانی، طراحی مخاطب، هم‌نوایی، گفتمان خبری

^۱ - عضو هیات علمی دانشگاه صدا و سیما - پست الکترونیکی: Ardeshir1339@gmail.com

^۲ - دانشجوی کارشناسی ارشد صدا و سیما

^۳ - دانشجوی کارشناسی ارشد صدا و سیما

مقدمه

زبان بخش مهمی از ارتباطات انسانی را تشکیل می‌دهد. ارتباط میان افراد در بافت طبیعی آن، به صورت رودررو و مستقیم صورت می‌گیرد. در بافت موقعیتی رخداد زبانی، علاوه بر حضور عناصر زبانی عناصر فرازبانی نیز وجود دارند که بر کیفیت ارتباط زبانی تأثیر می‌گذارند. این عناصر فرازبانی، نظیر لحن صدا، بلندی صدا، زبان بدن و حالات مخاطب و گوینده، همگی معنایی افزون بر معنای عناصر زبانی به مخاطب منتقل می‌کنند. این معنای فرازبانی، تأثیر کلام را تحت الشعاع قرار می‌دهد و موجب می‌شود که گوینده و مخاطب در فرآیند تعامل ارتباطی موفق‌تر عمل کنند. سبک زبانی^۱ یکی از این عناصر فرازبانی است که بر اساس رابطه‌ی میان گوینده و مخاطب انتخاب می‌شود و در طول رویداد ارتباطی ممکن است با توجه به بافت موقعیتی و ارتباطی دگرگون شود. در حوزه‌ی رسانه ساختار کلی و کنشگرهای ارتباط رودررو مفروض هستند، اما ارتباط رسانه‌ای تفاوت‌هایی با ارتباطات طبیعی انسان دارد که یکی از آنها نبود ارتباط متقابل و آنی در رویداد ارتباطی است. به عبارت دیگر، رسانه که نقش گوینده یا کنشگر رویداد ارتباطی را ایفا می‌کند، به خروجی واکنش‌های مخاطبان خود دسترسی مستقیم و آنی ندارد. رسانه از این منظر به مجرای یکسویه برای ارتباط تبدیل می‌شود که جهت سیر اطلاعات آن، از رسانه به مخاطب است. این امر بسیاری از کارشناسان و محققان ارتباطات را بر آن داشته است که با در نظر گرفتن این محدودیت ارتباطی، ابزارهایی را برای جبران آن به کار گیرند تا رویداد ارتباطی به فرم ایده‌آل خود نزدیک شود.

امروزه رسانه‌ها برای انتخاب سبک زبان خود، مجموعه‌ای از مخاطبان را با تمام ویژگی‌های زبانی متداول آنها فرض کرده و زبان خبر را براساس آن تنظیم می‌کنند. برای نمونه، بخش‌های خبری «بیست و سی» شبکه ۲ سیما و «خبر ۲۰» شبکه‌ی خبر، سبکی دارد که با سبک مرسوم خبرخوانی در بخش‌های خبری غالب صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران تفاوت دارد. در این بخش‌های خبری، لحن و زبان خبر خودمانی و غیررسمی است. مشخصه‌های آوایی این سبک غیررسمی، غالباً وجه تمایز این سبک با سبک بخش‌های خبری رسمی در نظر گرفته می‌شود، اما مشخص نیست که جزئیات واژگانی و نحوی این

سبک تا چه اندازه به سبک محاوره‌ای نزدیک است و تحت تأثیر سبک رسمی غالب بر گفتمان خبری نیست. بنابراین سؤال مشخص این پژوهش از این قرار است: سبک زبانی «خبر ۲۰» تا چه اندازه و در کدام مشخصه‌های زبانی متفاوت با سبک زبان رسمی و متداول خبری است؟

در این پژوهش انسجام سبک زبان «خبر ۲۰» در قالب سه مشخصه‌ی زبانی آوایی/واژگانی، اسم‌سازی و ساخت معلوم/مجهول بررسی شده است. از آنجا که این مشخصه‌های زبانی در گفتار رسمی و غیررسمی صورت‌های متفاوتی به خود می‌گیرند، تحلیل گفتار غیررسمی «خبر ۲۰» براساس این مقوله‌های زبانی مشخص خواهد کرد که سبک زبانی این بخش خبری تا چه اندازه با سبک زبان عامه‌ی مردم مطابقت دارد. به عبارت دیگر، هدف اصلی این پژوهش بررسی کیفیت افتراق سبک زبانی «خبر ۲۰» از سبک رسمی و نزدیکی آن به سبک غیررسمی یا محاوره‌ای زبان است.

در بخش ۲ پژوهش، پیشینه‌ی مختصری از سبک زبانی از منظر رویکردهای مختلف ارائه شده است. در بخش ۳، داده‌های پژوهش و روش تحلیل آنها بیان شده است. در بخش ۴ تحلیل داده‌های «خبر ۲۰» به تفکیک محورهای تحلیل ارائه شده است. در نهایت بخش ۵، به جمع‌بندی نتایج این پژوهش می‌پردازد.

پیشینه‌ی پژوهش و چارچوب نظری

انسان‌ها برای برقراری ارتباط زبانی علاوه بر داشتن دانشی گسترده از دستور و واژگان زبان خود، به دانش مهم‌تر دیگری هم نیاز دارند که فراتر از دانش صرفاً زبانی (صرفی، نحوی، واژگانی) در معنای سنتی آن است. این دانش به واسطه‌ی تجربه و قرارگیری در معرض رویداد زبانی به وجود می‌آید و عموماً در حوزه‌هایی نظیر کاربردشناسی و جامعه‌شناسی زبان مورد مطالعه قرار می‌گیرد. سبک زبانی یکی از موارد این دانش فرازبانی است که در این پژوهش به آن پرداخته شده است.

سمینو^۱ (سیمپسون ۲۰۱۱) معتقد است به سختی می‌توان برای پدیده‌ای به نام سبک شناسی مرز مشخصی تعیین کرد. این اصطلاح تخصصی، برای نخستین بار با مجموعه‌ای از تحقیقات زبانی هم‌نشین شده است که در نیمه‌ی اول قرن بیستم توسط بالی^۲ (۱۹۰۹) و اسپیتزر^۳ (۱۹۴۸) در اروپای قاره‌ای صورت گرفته است. نیمه‌ی دوم قرن بیستم دوران شکوفایی سنت انگلیسی-آمریکایی در این باب است که در ابتدا تحت تأثیر روس‌ها، صورت‌گرایان مکتب پراگ و مکتب نقد عملی^۴ آغاز شد و پس از آن با بهره‌گیری از پیشرفت‌های زبان‌شناسی به کار خود ادامه داد. (سیمپسون، ۲۰۱۱: ۵۴۲).

آغاز چیزی که امروز به عنوان رشته‌ی تخصصی سبک‌شناسی عمومی^۵ شناخته می‌شود را می‌توان در دهه‌ی ۱۹۵۰ میلادی جستجو کرد. در آن سال‌ها این باور غلبه داشت که سبک‌شناسی، رشته‌ای مجزا از زبان‌شناسی یا زبان‌شناسی کاربردی^۶ است. علت آن هم قاعدتاً تأکید بر وجوه اجتماعی زبان بود. این سبک‌شناسان به تمامی صورت‌های زبانی اعم از متون، گفتار و نوشتار به جز سبک‌شناسی ادبی^۷ علاقه‌مند بودند. این سبک‌شناسی تا حد بسیار زیادی تحت تأثیر زبان‌شناسی ساختگرا^۸ بود و به تبع بر ویژگی‌های ساختی متون در سطوح مختلف آرایش زبان‌شناختی تأکید داشت؛ سطوح واج‌شناختی^۹، واژگانی^{۱۰} و نوایی^{۱۱}.

برای نخستین بار، اصطلاحات سبک و مشخصه‌های سبکی را در عناوین دو تحقیق برجسته می‌بینیم که در اواخر دهه‌ی ۱۹۶۰ و اوایل دهه‌ی ۱۹۷۰ به چاپ رسیدند، زمانی که

۱. Elena Semino

۲. Bally

۳. Spitzer

۴. Practical Criticism

۵. general stylistics

۶. applied linguistics

۷. literary stylistics

۸. structural linguistics

۹. phonological

۱۰. lexical

۱۱. prosodic

زبان‌شناسی به عنوان «علم زبان»^۱ نوین به ثبات رسیده بود. این تحقیقات عبارتند از کتاب کریستال و دیوی (۱۹۶۹) "Investigating English Style" و کتاب انکوئیست (۱۹۶۹) "Linguistic Stylistics". کریستال و دیوی (۱۹۶۹) نیز اهداف سبک‌شناسی را در مطالعه‌ی نظام‌مند چرایی و چگونگی وابستگی زبان به محیط کاربرد آن می‌دانند. آنها روش تحلیل زبان شناختی‌ای را طرح ریختند که شامل این موارد است: پنج سطح زبانی (آواشناختی در گفتار/ نویسه‌ای در نوشتار، واج‌شناختی در گفتار/ نویسه‌شناختی در نوشتار، دستوری، واژگانی و معنایی) و توصیف موقعیت‌های خارج از زبان‌شناسی در چارچوب «ابعاد محدودیت‌های موقعیتی»^۲ متفاوت و متنوع (شامل لهجه، زمان، گفتار در مقابل نوشتار، نوع فعالیت، روابط اجتماعی و غیره). این رهیافت بر شناسایی چیزی به کار بسته شد که کریستال و دیوی مشخصه‌های به لحاظ سبکی مهم یا به لحاظ سبکی متمایز می‌نامیدند، مشخصه‌هایی در طیفی از گونه‌های متفاوت کاربرد زبان، شامل گفتگوهای غیررسمی، گزارش‌های روزنامه‌ای و زبان مذهبی (نگاه کنید به لیچ، ۱۹۶۶) که مطالعه‌ای متقدم در مورد زبان تبلیغات است. کریستال و دیوی^۳ نیز به صراحت بر موضوع «عینی بودن» در تحلیل سبکی بحث کرده‌اند. آنها پیشنهاد داده‌اند که انتخاب مقدماتی مشخصه‌های زبانی که ممکن است از نظر سبکی مهم باشند، تنها بر مبنای شهود تحلیلگر است و این شهود آگاهانه است، ولی در نهایت این روند ذهنی است. تحلیل این مشخصه‌ها یعنی طبقه‌بندی و توضیح آنها، به عکس عینی توصیف می‌شود، چنانکه بر مبنای کاربرد چارچوب‌های نظری مرتبط و فهم نظام‌مند الگوهای گونه در کاربرد زبان است (کریستال و دیوی، ۱۹۶۹: ۱۲-۱۳).

مطالعات انکوئیست و کریستال و دیوی به سرعت در سبک‌شناسی عمومی مورد نظر واقع نشد. برای مثال کارتر^۴ در اواخر دهه‌ی ۱۹۸۰ نشان داد که هیچ تحقیقی در دهه‌های ۱۹۷۰ یا ۱۹۸۰، به صورت نظام‌مند بر اساس گونه‌های غیرادبی زبان و سبک کریستال و دیوی انجام نگرفته است (کارتر، ۱۹۸۹: ۱۳). از ابتدای دهه‌ی ۱۹۹۰ مطالعات مهمی در سبک‌شناسی عمومی صورت گرفت که تمامی آنها عموماً در سایه‌ی پیشرفت‌های نظری و روش‌شناختی

۱. science of language

۲. dimensions of situational constraint

۳. Crystal & Davy

۴. Carter

در زبان‌شناسی بود. در ابتدا ظهور کاربردشناسی و تحلیل گفتمان انتقادی، این امر را ممکن ساخت که به صورت نظام‌یافته‌تری، چرایی قرار گرفتن الگوهای مشخصی از گزینش‌ها در بافت‌های مشخصی از کاربرد توضیح داده شود. کارتر و نش^۱ (۱۹۹۰) کاربرت سیاسی و ایدئولوژیک سبک را خاطر نشان کردند: آنها چنین عنوان کرده‌اند که نویسندگان تحقق‌شویه‌های بخصوصی از دیدن (و باور) را تسهیل می‌کنند و مانع از ظهور شیوه‌های دیگر می‌شوند. بنابراین، تحلیل سبک نیازمند فهم «عدم تقارن‌ها»^۲ در روابط قدرت بین نویسندگان و خوانندگان است و در عین حال سبک‌شناسی می‌تواند روش‌هایی را که در آنها ایدئولوژی‌های غالب در قالب متن بر ساخته می‌شوند، حمایت می‌شوند و تقویت می‌شوند را آشکار کند (سیمپسون، ۲۰۱۱: ۵۴۳).

۲- سبک و زبان‌شناسی اجتماعی/روان‌شناختی

در زبان‌شناسی اجتماعی، مفهوم سبک موردی محدود و ثانوی تلقی شده است. برای مثال نیکولاس کولپلند^۳ نقل می‌کند که جک چمبرز^۴ (چمبرز، ۱۹۹۵) در چارچوب تحقیقات گونه‌شناسی در مورد سبک معتقد است که سبک متغیر مستقل و مهمی است، اما دغدغه‌ی اصلی نیست (کولپلند، ۲۰۰۷: ۹).

لباو^۵ (۱۹۷۲)، که در حوزه جامعه‌شناسی زبان مطالعات زیادی انجام داده است، معتقد است که سبک مطابق با میزان توجه معطوف شده به گفتار تغییر می‌کند. در واقع او معتقد است که تغییر سبک، تابعی از یک عامل است: «سبک‌ها را می‌توان در طول یک پیوستار قرار داد و به واسطه‌ی میزان توجه معطوف شده به گفتار اندازه‌گیری کرد» (همان، ۲۰۸). بنابراین طبق این تعریف، هر چه گوینده توجه بیشتری به گفتار خود بدهد، سبک وی رسمی‌تر خواهد بود. طبیعتاً هر چه گوینده بر گفتار خود کمتر پایش^۶ داشته باشد، سبک گفتار او غیررسمی‌تر خواهد بود. بنابراین در انتهای این پیوستار، دو سبک رسمی و

۱. Carter & Nash

۲. asymmetry

۳. Nikolas Coupland

۴. Jack Chambers

۵. William Labov

۶. monitoring

غیررسمی قرار دارند و گفتار می‌تواند بین این دو حد بیشینه و کمینه حدود متغیری از رسمیت را داشته باشند. این تعریف از سبک زبانی اگرچه مبنای بسیاری از پژوهش‌های زبانی قرار گرفته، اما برخی پژوهشگران (براون و لوینسون^۱، ۱۹۷۹) آن را تعریفی ضعیف تلقی کرده‌اند یا تعاریفی دیگر از سبک زبانی ارائه داده‌اند.

سبک زبانی از منظر روان‌شناسی نیز مورد بررسی قرار گرفته است. برای نمونه، مطابق با نظریه‌ی روان‌شناختی هم‌نوایی^۲ (ژیل و پاولسند^۳، ۱۹۷۵)، گویندگان سبک زبانی‌شان را عوض می‌کنند تا به مخاطبشان گرایش پیدا کنند. در این نظریه فرض بر این است که ما به کسانی جذب می‌شویم که شبیه ما هستند. از این رو کنشگران درگیر در رویداد زبانی برای اینکه در نظر مخاطب خود جذاب جلوه کنند، خود را شبیه مخاطب می‌کنند. به عبارت دیگر، گوینده با شنونده هم‌نوا می‌شود. در پس این هم‌نوایی، پاداشی برای گوینده وجود دارد و آن جلب رضایت یا تأیید از سوی شنونده است.

نظریه‌ی هم‌نوایی، نظریه‌ای در باب ارتباطات زبانی بین‌فردی است. اما اهمیت این نظریه در رسانه نیز مطرح و مورد تأکید قرار گرفته است. نظریه‌ی «طراحی مخاطب»^۴ که از سوی بل^۵ (۱۹۸۴) ارائه شده است، نظریه‌ای جامعه-زبان‌شناختی است که الهام گرفته از نظریه‌ی هم‌نوایی است. در واقع نظریه‌ی طراحی مخاطب، جرح و تعدیل نظریه‌ی هم‌نوایی و متناسب‌سازی آن با ساختار رسانه‌ای است. بل برخلاف لباو که سبک زبانی را با میزان توجه معطوف شده به گفتار مرتبط می‌داند، معتقد است نوع سبک زبانی گوینده متأثر از جایگاه اجتماعی مخاطب است: گویندگان سبک خود را هماهنگ با مخاطب خود طراحی می‌کنند. ارتباط نظریه‌ی طراحی مخاطب با رسانه در این است که زبان، توسط گردانندگان رسانه برای مخاطبی خاص طراحی می‌شود و این موضوع تعیین می‌کند که صورت زبانی و محتوای رسانه چگونه باشد. پاداشی که در این فرآیند نصیب رسانه‌ها می‌شود، داشتن مخاطبانی است که برنامه آنها را تماشا می‌کنند. در واقع رسانه‌ها به مخاطب نیاز دارند و

۱. Brown & Levinson

۲. accommodation

۳. Giles & Powesland

۴. audience design

۵. Allan Bell

نیازمند این هستند که مورد تأیید مخاطب واقع شوند. برای این منظور، رسانه‌ها باید به واسطه‌ی شبیه‌سازی خود به مخاطب، با مخاطب خود «هم‌نوا» شوند.

۳- سطوح تحلیل زبان‌شناختی

سبک رسمی و غیررسمی (محواره‌ای) که دو مقوله‌ی مهم از تقسیم‌بندی‌های سبک زبانی هستند، مشخصه‌های زبانی متفاوتی دارند. چنانچه در فرآیند هم‌نوایی با مخاطب، یکی از این سبک‌ها مبنای گفتار خبری رسانه قرار گیرند، آنگاه حفظ انسجام سبکی اهمیت می‌یابد. در سطح آوایی/واژگانی، سبک رسمی به‌صورت سبک زبانی معیار یا کتابی است. صورت آوایی واژه‌ها به‌صورت کامل ادا می‌شود و واژه‌های دشوار نیز در آن دیده می‌شود. برخلاف سبک رسمی، در سبک محاوره‌ای برخی آواها کوتاه می‌شوند و واژه‌ها نیز از پیچیدگی کمتری برخوردارند.

سبک زبان رسمی و زبان محاوره‌ای به لحاظ نحوی تفاوت‌هایی دارند که یکی از مهم‌ترین این تفاوت‌ها کوتاهی و ساختار ساده جملات در سبک محاوره‌ای است. هسلگارد^۱ و همکاران (۱۹۹۸) به چند مورد از تفاوت‌های زبان نوشتاری و گفتاری اشاره می‌کنند که یکی از آنها واقع شدن زبان گفتاری در محیط رودررو است. در این تبادل رودررو امکان ویرایش اطلاعات که به‌صورت آنی ردوبدل می‌شوند، وجود ندارد. همچنین طرف‌های ارتباط مجبورند آنچه را که قرار است بگویند، در حین دریافت سخنان طرف مقابل سازماندهی کنند. بنابراین به‌لحاظ نحوی، گفتمان گفتاری گرایش به پیچیدگی کمتر دارد. در این گفتمان عبارات اصطلاحی و باهم‌آیی‌های ثابت فراوانی دیده می‌شود که تولید آنی گفتار را تسهیل می‌کنند. هلیدی^۳ (۱۹۸۹) بسیاری از ویژگی‌های زبان گفتاری و نوشتاری را در سطوح واژگانی، نحوی و آوایی برشمرده است که یکی از آنها فرآیند اسم‌سازی است. فرآیند اسم‌سازی به‌دلیل ظرفیتی که در انتقال هرچه بیشتر اطلاعات دارد،

۱. Hasselgard, H.

۲. collocation

۳. M. A. K. Halliday

بیشتر در متون رسمی دیده می‌شود. برای مثال، جمله «پرویز به بهرام حمله کرد» به صورت «حمله‌ی پرویز به بهرام» اسم‌سازی می‌شود.

یکی دیگر از مشخصه‌های سبکی زبان گفتاری که با ماهیت آنی بودن و غیررسمی بودن آن مرتبط است، بهره‌مندی بیشتر آن از وجه^۱ معلوم در ساخت نحوی است. مطالعات زبان‌شناختی نشان می‌دهد که زبان گفتار بیش از نوشتار دارای ساخت‌های معلوم است. برعکس، در زبان نوشتاری، ساخت‌های مجهول بیش از ساخت‌های معلوم وجود دارند. برای مثال، کارتر-توماس و روله‌ژولیوه^۲ (۲۰۰۱) تفاوت‌های نحوی گفتمان علمی گفتاری و نوشتاری را از منظر ساخت اطلاع^۳ بررسی کرده‌اند. آنها در مورد تفاوت معلوم/مجهول میان سبک رسمی نوشتاری و سبک غیررسمی گفتاری دریافتند که سبک گفتاری حاوی درصد کمتری از ساخت مجهول است و این کاهش در میزان ساخت‌های مجهول در زبان گفتاری، با استفاده‌ی بیشتر از ضمائر شخصی (جاندار) همبستگی دارد. از این منظر، وجه مجهول وجه زبان علمی و رسمی است که به کنش‌ها و موضوعاتی که توسط زبان وصف می‌شوند، عینیت بیشتری می‌بخشد.

تعیین وجود یا عدم وجود هم‌نوایی میان رسانه و مخاطبان مفروض را می‌توان یا به‌واسطه‌ی مطالعات میدانی و نظرسنجی مشخص کرد یا در قالب تحلیلی کیفی بر مقولات زبانی ریزتر شد و انسجام سبکی آن را مورد مطالعه قرار داد. در این پژوهش با مفروض داشتن انگاره‌ی کلی نظریه‌ی طراحی مخاطب مبنی بر همسویی زبان رسانه با زبان مخاطب، از سه سطح زبانی آوایی/واژگانی، اسم‌سازی، و وجه معلوم/مجهول برای بررسی این هم‌نوایی و انسجام استفاده شده است.

روش پژوهش

در این پژوهش، با رویکرد تحلیل کیفی، سبک زبانی یکی از بخش‌های خبری «خبر ۲۰» که ساعت ۸ شب از شبکه‌ی خبر پخش می‌شود، بررسی شده است. بخش خبری ۲۰ متشکل

۱. voice

۲. Carter-Thomas & Rowley-Jolivet

۳. information structure

از سه بخش «استودیو»، «تحریریه‌ی خبرنگاران» و «سایه روشن» است. از آنجا که عمده‌ی گفتار بخش «تحریریه‌ی خبرنگاران» را گفتار مهمان دعوت‌شده به گفتگوی تلفنی تشکیل می‌دهد و متن آن از قبل پردازش نشده است، از تحلیل این بخش صرف نظر شده است. گفتار خبر ۲۰ به صورت نوشتاری بازنویسی شده و متن آن به صورت بندهای پانزده‌گانه تفکیک شده است تا واحد تحلیل کوچک‌تر شود. در بازنویسی گفتار خبر، کلیه‌ی گفتارهای مربوط به کارشناسان یا افرادی به‌غیر از مجریان خبر در متن نیامده است.

تحلیل داده‌ها

گفتار بازنویسی شده خبر ۲۰ در قالب ۱۵ بند خبری به صورت ذیل است:

- ۱ مشکلات اقتصادی دستور کار نشست سران سه قوه. سران سه قوه امروز تو دفتر آیت‌الله املی لاریجانی رئیس دستگاه قضا جمع شدند و در مورد مسائل داخل و خارجی سه ساعت حرف زدند. رئیس‌جمهور بعد از این جلسه در پاسخ به سؤال خبرنگاران گفت: ... (توضیحات احمدی‌نژاد)

«البته به خبرنگار سمیع درباره‌ی نرخ سکه از احمدی‌نژاد پرسید که رئیس‌جمهور اول سکوت کرد و بعد گفت داریم تلاش می‌کنیم نرخ سکه رو پایین بیاریم. یکی از خبرنگارا هم در مورد میزبان بعدی جلسه سران قوا پرسید که احمدی‌نژاد گفت میزبان... کسیه که میز دستشه. اما رئیس قوه‌ی قضاییه درباره‌ی جلسه‌ی امروز با آرامش بیشتری جواب داد: ... (توضیحات آیت‌الله لاریجانی)

- ۲ خوب حالا می‌ریم سراغ چندتا خبر داخلی و خارجی دیگه. قفل صندوق توسعه‌ی ملی رو برای واردکنندگان باز نمی‌کنیم. اینو رئیس هیأت عامل صندوق توسعه‌ی ملی گفته و اضافه کرده موجودی این صندوق صرفاً به طرح‌های سرمایه‌گذاری اختصاص داده و قانونگذار هیچ تسهیلاتی برای واردکنندگان در نظر نگرفته. فرزین توضیح داده که اساساً صندوق توسعه میتونه منابع ارزی رو فقط به بنگاه‌هایی اختصاص بده که سهام دولتی اون حداکثر بیست درصد باشه. منابع ذخیره شده در صندوق توسعه ملی الان ۴۰ میلیارد دلاره.
- ۳ چشم امید وزیر نیرو به یارانه مصرف‌کنندگان برق. وزیر نیرو گفته اگه مرحله‌ی دوم هدفمندی یارانه‌ها اجرا نشه، این وزارتخونه به مشکل برمی‌خوره و با توجه به

رشد قیمت‌ها مجبوریم به سراغ روش‌های قدیمی بریم. وزیر نیرو گفته درحال حاضر، مکانیزیمی به جز اجرای مرحله‌ی دوم یارانه‌ها برای افزایش قیمت برق در اختیار نداریم. نامجو درباره‌ی آب و برق واحدهای مسکونی مهر هم گفته که این واحدها به تصفیه خونه و خطوط انتقال آب و پست نیاز دارن که باید برایشون فراهم بشه.

۴ تهرانی‌ها چند روز دیگه برای ثبت‌نام مسکن ویژه صبر کنن. معاون/ وزیر راه و شهرسازی چهار شرط متأهل بودن، سکونت ۵ ساله تو تهران، نگرقتن وام مسکن دولتی، و اینکه از اول فروردین ۸۴ هیچ معامله مسکنی نداشته باشن رو از شرایط اصلی ثبت‌نام مسکن ویژه‌ی تهران اعلام کرده. اصغری مهرآبادی گفته ممکنه بنابه شرایط روز قیمت پرداختی در مرحله آخر افزایش پیدا کنه. ناگفته نمونه پریروز اعلام شد ثبت‌نام مسکن ویژه‌ی مهر تهران متوقف شده، اما امروز دو مقام مسئول در وزارت راه و شهرسازی دو تاریخ متفاوت یعنی ۲۵ شهریور و اول مهر رو برای ثبت نام متقاضیان اعلام کردن.

۵ وقتی آمریکا ابربده‌کار می‌شود. مجمع جهانی اقتصاد با بررسی بدهی‌های دولتی ۱۴۴ کشور به نسبت تولید ناخالص داخلی اونا اعلام کرده که آمریکا با بیش از ۱۶ هزار میلیارد دلار بدهکارترین کشور دنیاست و یونان، ایتالیا و پرتغال و ایرلند هم جزء بدهکارترین کشورها هستند. جالبه بدونین که تو این فهرست، ایران با رقم ۱۲/۷ درصد بدهی تورته‌ی ۱۳۰ قرار داره.

۶ وقتی که دولت مدعی دموکراسی هستش، خلاف نظر مردمش تصمیم‌گیری می‌کنه. تو نظرسنجی روزنامه‌ی کلگری هرالده کانادا ۶۵ درصد مردم این کشور با تصمیم اتاوا به قطع روابط دیپلماتیک با جمهوری اسلامی ایران مخالفت کردن. تو این نظرسنجی از مردم کانادا سؤال شده که آیا با تصمیم دولت درباره‌ی تعطیلی سفارت این کشور تو ایران و اخراج دیپلمات‌های ایرانی موافق هستید، که تا حالا قریب به ۶۵ درصد مردم کانادا با تصمیم دولت‌شون مخالفت کردن. تصمیم اخیر دولت کانادا که با تبعیت آمریکا و انگلیس اتخاذ شده، در روزهای گذشته با واکنش شدید شخصیت‌های سیاسی دانشگاهی و مردم کانادا روبرو شده.

۷ مشکلاتی که به زودی روشن میشه. رئیس سازمان هوا و فضای وزارت دفاع گفته موشک کروز مشکلات که بالای ۲۰۰۰ کیلومتر برد داره، به زودی رونمایی می‌شه.

سردار فرحی گفته مشکلات از سه قابلیت دریاپایه، زمین پایه و هوای پایه برخورداره و از روی هواپیما هم می شه اونو شلیک کرد.

۸ ایران خودرو به بهمنی که رو سرش ریخت، واکنش نشان داد. بعد از انتقاد دیروز رئیس کل بانک مرکزی از صنعت خودروسازی کشور، با توجه به حمایت های مالی گسترده از این صنعت مدیرفروش ایران خودرو گفت: با اینکه هیچ معوقه ای به بانک ها نداریم، اما از ابتدای سال یک ریال هم به ما وام ندادن. عبدالله بابایی بدون اشاره به این که قراره ۲۰۰۰ میلیارد تومن تسهیلات به خودروسازا داده بشه گفت به علت همکاری نکردن بانک ها در دادن تسهیلات مجبور به پیش فروش هستیم.

۹ دانشجویی که می خواد دانشگاه ها رو اسلامی کنه. وزیرعلوم گفت با توجه به اینکه زودتر از تکلیف سند چشم انداز از نظر تولید علم به رتبه اول منطقه و شونزدهم جهان رسیدیم، جامعه ی دانشگاهی باید این جایگاه رو تا سال ۱۴۰۴ به زیر ده برسونه. کامران دانشجو همچنین گفته که اینکه دانشگاه ها باید اصلاح بشن به معنی اسلامی کردن دانشگاه هاست. در غیر اینصورت، تو بلندمدت همه چیز جامعه از دست میره. کامران دانشجو در پاسخ به سؤال رؤسای دانشگاه ها گفت: از ایجاد شعب دانشگاه الزهرا تو سراسر کشور و ایجاد دانشگاه های تک جنسیتی پرسونه استقبال می کنیم و این کارو حتماً انجام می دیم. وزیر علوم در ادامه به ایجاد هشت دانشکده ی اقماری دخترونه ی جدید تو شهرهای مختلف کشور اشاره کرد و گفتش که ایجاد این دانشگاه ها خواست مردم، البته بعضیا مخالفت داشتن و ایجاد دانشگاه های تک جنسیتی رو معادل کفر میدونستن.

۱۰ و شعله ای که تو کارخونه ی چسب سازی مشغول کار خویش شد. تصاویری که مشاهده می کنید مربوط به آتش سوزی بزرگ دیشب تو کارخونه ی «تولید مواد شیمیایی چسب کاوه» تو زرنديه استان مرکزی هستش که خوشبختانه تلفات جانی نداشته. حالا علت حادثه و میزان خسارت واردش هم مشخص نشده.

۱۱ دادستان عمومی و انقلاب اهواز با انتقاد از برخی دستگاه ها و سازمان های استان خوزستان گفته متأسفانه یک سو و یک طرف پرونده های زمین خواری همیشه دستگاه های دولتی یا نهادهای عمومی هستند و این جرایم مطمئناً با پشتیبانی افراد سودجو و فرصت طلب تو این دستگاه ها ارتکاب پیدا می کنه. افشارنیا با بیان اینکه

متعاقب رسیدگی‌های صورت گرفته روند این تخلفات تو استان در یک سال گذشته کاهش یافته یا ثابت مانده گفته: پرونده‌های متعددی در دادسرا و دادگاه‌های اهواز با این مضمون در حال رسیدگی که نتیجه‌ی این پرونده‌ها در آینده اعلام می‌شود.

۱۲ رئیس کل بانک مرکزی با اعلام اینکه برنامه‌ی قبلی این بانک در انتشار چک پول‌های ۲۰۰ هزار تومانی منتفی شده گفته: فعلاً برنامه‌ای برای خروج ایران چک‌های ۵۰ هزار تومانی از بازار نداریم. به گفته‌ی بهمنی، بانک مرکزی روی دسته چک‌های مصرفی مردم برنامه دارد، ولی ایران چک‌ها رو تغییری نمیده. این در حالی که چند سال پیش بانک مرکزی برنامه‌ای رو برای انتشار چک پول‌های ۲۰۰ هزار تومانی پیش‌بینی و حتی برای این منظور چک پول‌های جدید رو هم طراحی و تعدادی هم چاپ کرده بود، اما حالا رئیس کل بانک مرکزی از منتفی شدن این برنامه خبر میده. چند وقت پیش رئیس مجلس با استناد به بررسی‌های هیئت تطبیق مصوبات دولت با قوانین، اقدام بانک مرکزی در انتشار ایران چک رو غیرقانونی اعلام کرده و به دولت یک هفته مهلت داده بود تا در مدت زمان تعیین شده برای توقف انتشار ایران چک‌های جدید اقدام کنه.

۱۳ براساس یک مطالعه‌ی جدید روی برنامه‌های اندروئیدی مختلف مشخص شده که این برنامه‌ها به ردیابی کارهای کاربران حتی پس از بسته شدن برنامه می‌پردازند. محققان ام. آی. تی تحقیقات گسترده‌ای روی ۳۶ برنامه‌ی محبوب اندروئیدی مانند جی. پی. اس، مرورگرها و بازی‌هایی مانند پرندگان خشمگین انجام دادن و دریافتن اکثر برنامه‌هایی که به سرقت اطلاعات می‌پرداختند به صورت رایگان از سوی توسعه‌دهندگان شون عرضه شده بودن. این مسئله بسیار نگران‌کننده است چون امروزه ما برای ضبط هر موضوعی از این تلفون‌های هوشمند استفاده می‌کنیم.

۱۴ مدیرعامل سازمان تاکسیرانی پایتخت گفت در سال ۹۱ نوسازی ناوگان تاکسی رانی متوقف شده و هوای تهران رو ۱۷۰۰۰ تاکسی فرسوده تهدید می‌کنن. احمدی بافنده با اشاره به ۶۰۰ تاکسی فرسوده‌ای که از سال ۹۰ اسقاط شده تأکید کرده پلیس راهور حاضر نیست خودروهای ناایمن رو در سال ۹۱ به عنوان تاکسی شماره‌گذاری کنه. وی گفته متأسفانه سازمان تاکسیرانی کمترین اختیارات رو در نوسازی ناوگان تاکسیرانی داره اما تمام پاسخگویی‌ها باید از طریق این سازمان انجام بشه و بیشتر

راندگان تاکسی هم نگران تسهیلات دولتی در سال ۹۲ شامل حال نوسازی ناوگان نشه. مدیرعامل سازمان تاکسیرانی تهران در بخش دیگری از گفتگوی خود با خبرنگاران انتقادی هم از خودروسازان کرد و گفت: (سخنان مدیرعامل)

۱۵ سرمایه گذاران و ثروتمندان عرب با مالکیت ۳۲۰ شبکه‌ی ماهواره‌ای غیراخلاقی، به رقیب جدی صهیونیست‌ها تو این زمینه تبدیل شدن. روزنامه‌ی اسکاتلندی «ترین» با افشای این موضوع نوشته شبکه‌های غیراخلاقی بسیاری از ثروتمندان و سرمایه‌گذاران عرب رو به خود جلب کرده به صورتی که اونا با در اختیار گرفتن مالکیت ۳۲۰ شبکه‌ی غیراخلاقی فقط در ماهواره‌های اروپایی صدها میلیون یورو در این زمینه سرمایه‌گذاری کردن. این روزنامه اسکاتلندی با اشاره به سرمایه‌گذاری ثروتمندانی از قطر، لبنان، تونس و الجزایر نوشته در این بین مصری‌ها بیشترین سرمایه‌گذاری رو کردن چون که بیش از ۱۵ مصری مالکیت ۵۶ شبکه ماهواره‌ای غیراخلاقی رو در اختیار دارن.

۱- مشخصه‌های واژگانی و آوایی

در نگاه نخست، تفاوت عمده‌ی خبر ۲۰ با دیگر بخش‌های مشروح خبری، وجود صورت‌های کوتاه‌شده‌ی واژگانی و نیز صورت‌های محاوره‌ای در متن خبر است. برای مثال می‌توان به نمونه‌های زیر اشاره کرد:

۱. سران سه قوه امروز تو دفتر آیت‌الله آملی لاریجانی رئیس دستگاه قضا جمع شدند. (بند ۱)

۲. ... حالا میریم سراغ چند تا خیر داخلی و خارجی دیگه. (بند ۲)

۳. جالبه بدونین که تو این فهرست، ایران با رقم ۱۲/۷ درصد بدهی تو رتبه‌ی ۱۳۰ قرار داره. (بند ۵)

۴. رئیس سازمان هوا و فضای وزارت دفاع گفته موشک کروز مشکلات که بالای ۲۰۰۰ کیلومتر برد داره به زودی رونمایی می‌شه. (بند ۷)

۵. دانشجویی که می‌خواد دانشگاه‌ها رو اسلامی کنه. (بند ۹)

۶. تصاویری که مشاهده می‌کنید مربوط به آتش‌سوزی بزرگ دیشب تو کارخونه‌ی «تولید مواد شیمیایی چسب کاوه» تو زرنده استان مرکزی هستش ... (بند ۱۰)

۷. به گفته‌ی بهمنی بانک مرکزی روی دسته‌چک‌های مصرفی مردم برنامه داره، ولی ایران چک‌ها رو تغییری نمی‌ده. (بند ۱۲)

۸. ... مصری‌ها بیشترین سرمایه‌گذاری رو کردن چون که بیش از ۱۵ مصری مالکیت شبکه‌ی ماهواره‌ای غیراخلاقی رو در اختیار دارن. (بند ۱۵)

در مثال ۱، حرف اضافه‌ی به کار رفته برای گردهم‌آیی سران سه قوه، «تو» به جای «در» است که به لحاظ سبک کاربردی، خودمانی و غیر رسمی است. همچنین در این مثال، فعل «جمع شدند» نیز به جای فعل رسمی «حضور به هم رساندند» به کار رفته است. در مثال ۲، صورت فعل «می‌رویم» به صورت «می‌ریم» و صورت «دیگر» به صورت «دیگه» کوتاه‌سازی شده و سبک محاوره‌ای دارد. از دیگر صورت‌های واژگانی که به صورت مکرر دچار کوتاه‌شدگی شده، پس‌اضافه «را» است که به «رو» تبدیل شده است (بند ۵).

تغییراتی که در مثال‌های ۱ تا ۶ آمده است، عمدتاً دگرگونی‌های آوایی هستند که یک صورت آوایی رسمی را به یک صورت آوایی غیررسمی یا محاوره‌ای تبدیل می‌کنند. از این دگرگونی آوایی در تمامی بندهای ده‌گانه‌ی خبر ۲۰ استفاده شده است. برخلاف ساخت گفتمانی خبر ۲۰، در سبک زبان رسمی بخش‌های خبری متداول، هیچگونه کوتاه‌شدگی آوایی یا گرایش به صورت‌های واژگانی محاوره‌ای دیده نمی‌شود. تفاوت سبک واژگانی این دو بخش خبری، به‌طور تلویحی مخاطبان را در فضای گفتمانی خاصی قرار می‌دهد. در خبر ۲۰ کوتاه‌شدگی‌هایی که در سطح واژگانی اعمال شده است، سبک گفتار را به سبک محاوره‌ای و خودمانی عام مردم نزدیک کرده است و مخاطب خود را از میان این قشر برمی‌گزیند و با آن هم‌نوا می‌شود.

سطح دیگری از سبک واژگانی مربوط به محور جانشینی واژگانی می‌شود که در صورت آوایی واژه تغییر ایجاد نمی‌کند، بلکه یک واژه را به‌طور کامل با واژه‌ی دیگر جایگزین می‌کند. در محور جانشینی، امکان‌های واژگانی برای جانشینی یک واژه با واژه دیگر مطرح می‌شود که در این پژوهش این موضوع از منظر سبک رسمیت نوشتار موضوعیت می‌یابد. بررسی متن خبر ۲۰ نشان می‌دهد که انسجام میان سبک واژگانی جانشینی و صورت آوایی در خبر ۲۰ به‌طور کامل رعایت نشده است. برخی از موارد فاقد انسجام سبکی در خبر ۲۰ عبارتند از:

۹. رئیس‌جمهور بعد از این جلسه در پاسخ به سؤال خبرنگاران گفت: ... (بند ۱)
۱۰. البته یه خبرنگار سمج درباره‌ی نرخ سکه از احمدی‌نژاد پرسید که رئیس‌جمهور اول سکوت کرد و ... (بند ۱)
۱۱. فرزین توضیح داده که اساساً صندوق توسعه می‌تونه منابع ارزی رو فقط به بنگاه‌هایی اختصاص بده که سهام دولتی اون حداکثر بیست درصد باشه. (بند ۲)
۱۲. تا حالا قریب به ۶۵ درصد مردم کانادا با تصمیم دولت‌شون مخالفت کردن. تصمیم اخیر دولت کانادا که با تبعیت از آمریکا و انگلیس اتخاذ شده در روزهای گذشته با واکنش شدید شخصیت‌های سیاسی دانشگاهی و مردم کانادا روبرو شده. (بند ۶)
۱۳. و شعله‌ای که تو کارخونه چسب‌سازی مشغول کار خویش شد. تصاویری که مشاهده می‌کنید مربوط به آتش‌سوزی بزرگ دیشب تو کارخونه «تولید مواد شیمیایی چسب کاوه»... (بند ۱۰)
۱۴. افشارنیا با بیان اینکه متعاقب رسیدگی‌های صورت گرفته روند این تخلفات تو استان در یک سال گذشته کاهش یافته ... (بند ۱۱)
۱۵. بر اساس یک مطالعه‌ی جدید روی برنامه‌های اندرویدی مختلف مشخص شده این برنامه‌ها به ردیابی کارهای کاربران حتی پس از بسته‌شدن برنامه می‌پردازند. محققان ام. آی. تی تحقیقات گسترده‌ای روی ۳۶ برنامه محبوب اندرویدی مانند جی. پی. اس، مرورگرها و بازی‌هایی مانند پرندگان خشمگین انجام دادن و دریافتن اکثر برنامه‌هایی که به سرقت اطلاعات می‌پرداختند به صورت رایگان از سوی توسعه‌دهندگان‌شون عرضه شده بودند. (بند ۱۳)
۱۶. مدیرعامل سازمان تاکسیرانی تهران در بخش دیگری از گفتگوی خود با خبرنگاران، انتقادی هم از خودروسازان کرد و گفت: ... (بند ۱۴)
- در نمونه ۹، عبارت «در پاسخ به» متعلق به سبک زبان رسمی است که در گفتگوی محاوره‌ای و غیررسمی عامه مردم، عبارتی غیرمعمول است. نمونه‌ی ۹ را می‌توان به دو گزاره‌ی بنیادین «رئیس‌جمهور به سؤال خبرنگاران پاسخ داد» و «رئیس‌جمهور گفت» فروکاست و سپس با توجه به بافت کلان گفتمانی که بافتی محاوره‌ای و خودمانی است، جمله‌ی متناسب با آن را بازنویسی کرد:

۱۷. رئیس جمهور بعد از این جلسه به سؤالات خبرنگاران جواب داد و گفت: ... در نمونه ۱۰، عبارت «نرخ سکه» به کار برده شده که یک خبرنگار آن را از رئیس جمهور سؤال کرده است. در گفتار روزمره، عامه‌ی مردم از «نرخ» به عنوان جانشینی برای «قیمت» استفاده نمی‌کنند. «نرخ» از نظر بار معنایی، علاوه بر داشتن معنای «قیمت» دارای بار معنایی «رسمی» نیز است. بنابراین با در نظر گرفتن سبک زبان خودمانی حاکم بر خبر ۲۰، می‌توان نمونه‌ی ۱۰ را به صورت زیر بازنویسی کرد:

۱۸. البته به خبرنگار سمج درباره‌ی قیمت سکه از احمدی‌نژاد سؤال کرد که اون اول سکوت کرد و ...

در نمونه‌ی ۱۱، عبارت فعلی «اختصاص بده» مورد خاصی است. صورت رسمی این فعل «اختصاص دادن» است که پس از صرف در بافت این جمله به صورت «اختصاص بدهد» درمی‌آید. از آنجا که «اختصاص بدهد» صورتی رسمی و نوشتاری است، با کوتاه‌سازی جزء پایانی فعل به صورت «اختصاص بده» تغییر شکل یافته است، اما با این حال، رسمی بودن جانشینی این عبارت فعلی همچنان پابرجاست، زیرا واژه‌های دیگری می‌توان جانشین این واژه کرد که از رسمیت کمتری برخوردار باشند. برای نمونه می‌توان «اختصاص» را حذف کرد یا عبارت «اختصاص بده» را با «در نظر بگیره» جانشین کرد:

۱۹. فرزین توضیح داده که اساساً صندوق توسعه می‌تونه منابع ارزی رو فقط برای بنگاه‌هایی (در نظر بگیره/ بده) که سهام دولتی اون‌ها حداکثر بیست درصد باشه.

در نمونه‌ی ۱۲، سبک رسمی دو عبارت «قریب به» و «اتخاذ شده» با سبک خودمانی گفتمان خبر ۲۰ همخوانی ندارد. جانشین‌های غیررسمی‌تر این عبارات را می‌توان «حدود» و «گرفته شده» دانست. بازنویسی نمونه ۱۲ با حفظ انسجام سبکی عبارت است از:

۲۰. تا حالا حدود ۶۵ درصد مردم کانادا با تصمیم دولت‌شون مخالفت کردن. تصمیم اخیر دولت کانادا که با تبعیت از آمریکا و انگلیس گرفته شده در روزهای گذشته با واکنش شدید شخصیت‌های سیاسی دانشگاهی و مردم کانادا روبرو شده.

در نمونه ۱۳، به نظر می‌رسد نگارنده خبر در جمله‌ی اول از بخشی از شعر معروف «آتش در نیستان» اثر مجذوب تبریزی^۱ استفاده کرده است:

یک شب آتش در نیستانی فتاد / سوخت چون عشقی که بر جانی فتاد
شعله تا سرگرم کار خویش شد / هر نی‌ای شمع مزار خویش شد

استفاده از این شعر، اگرچه می‌تواند جلوه‌ای هنری به عنوان خبر بدهد، اما از نظر سبکی، انسجام لازم را با سبک غالب در خبر ۲۰ ندارد. زبان شعر کلاسیک فارسی، زبانی نوشتاری و غیرمحاوره‌ای است و عبارت انتهایی جمله‌ی اول نمونه‌ی ۱۳ یعنی «مشغول کار خویش شد» نیز این رسمیت را القا می‌کند. در ادامه نمونه‌ی ۱۳، عبارت «مشاهده می‌کنید»، فاقد انسجام سبکی است و می‌توان آن را با عبارت محاوره‌ای «می‌بینید» جایگزین کرد.

در نمونه‌ی ۱۴، برای واژه‌ی دشوار «متعاقب» و نیز عبارت «کاهش یافته» که استفاده از آنها در گفتار روزمره دیده نمی‌شود، می‌توان جایگزینی محاوره‌ای یافت. در مورد «متعاقب»، با بررسی بافت جمله، مشخص می‌شود که این واژه در جمله‌ای طولانی واقع شده و به دلیل ساختار جمله، امکان ساده‌گویی این واژه وجود نداشته است. برای مثال، می‌توان با ساده‌سازی ساختار جمله، زمینه‌ی استفاده از واژه‌ی ساده‌تر از «متعاقب» را نیز مهیا ساخت:

۲۱. *افشارنیا گفت به دلیل رسیدگی‌های صورت گرفته، روند این تخلفات تو استان در یک سال گذشته کمتر شده یا ثابت مونده.*

در نمونه‌ی ۱۵، عبارت فعلی «به ردیابی می‌پردازند» از نظر سبکی فاقد انسجام است که در بین دو جزء فعلی «به ردیابی» و «می‌پردازند» مفعول جمله یعنی «کارهای کاربران حتی پس از بسته‌شدن برنامه» واقع شده و بر پیچیدگی جمله افزوده است. بازنویسی جمله‌ی مذکور با سبک خودمانی‌تر به صورت زیر است:

۲۲. *بر اساس یک مطالعه‌ی جدید روی برنامه‌های اندرویدی مختلف، مشخص شده این برنامه‌ها کارهای کاربران را حتی پس از بسته‌شدن برنامه ردیابی می‌کنند.*

در ادامه‌ی نمونه‌ی ۱۵، فعل «متوجه شدن» را می‌توان با فعل «فهمیدن» و عبارت فعلی «به سرقت اطلاعات می‌پرداختند» را با «اطلاعات را می‌دزدیدن» جایگزین کرد. واژه‌ی «توسعه

۱. محمد بن محمدرضا مجذوب تبریزی (درگذشته‌ی ۱۰۹۳ هجری قمری) شاعر پارسی‌گوی سده‌ی یازدهم هجری قمری و از شاعران سبک هندی است.

دهندگان» به نظر می‌رسد برای واژه‌ی انگلیسی developers معادلایی شده است که معادلی تحت‌اللفظی است و به‌جای آن می‌توان از معادل ساده‌تر «سازندگان» استفاده کرد:

۲۳. محققان ام‌آی‌تی تحقیقات گسترده‌ای روی ۳۶ برنامه‌ی محبوب اندرویدی مانند جی.پی.اس، مرورگرها و بازی‌هایی مانند پرنندگان خشمگین انجام دادند و متوجه شدند که اکثر برنامه‌هایی که اطلاعات رو می‌دزدیدن به‌طور رایگان از طرف سازندشون ارائه شده بودن.

در نمونه‌ی ۱۶، عبارت «در بخش دیگری از گفتگوی خود با خبرنگاران» سبکی رسمی دارد که می‌توان آن را به‌صورت ساده‌تری بازنویسی کرد و عبارات حشو حذف کرد:

۲۴. مدیرعامل سازمان تاکسیرانی تهران در صحبت با خبرنگاران، از خودروسازان هم انتقادی کرد و گفت...

تحلیل‌های این بخش بر سبک واژه‌های به‌کار رفته در محور جانشینی تمرکز داشت و سعی شد سبک واژگانی متون برگرفته از خبر ۲۰ با سبک کلان‌گفتمانی این بخش خبری هماهنگ شود. اما همانطور که در تحلیل واژگان نمونه‌ی ۱۴ به آن اشاره شد، برخی از دلایل گزینش واژه‌های ثقیل، ساختار نحوی پیچیده و تودرتویی است که استفاده از واژه‌های دشوار را غیرقابل اجتناب می‌سازد. بخش بعد به ساختار نحوی جملات متن خبر ۲۰ تمرکز دارد و سبک‌گفتاری این بخش خبری را از نظر پیچیدگی نحوی بررسی می‌کند.

۲- فرآیند اسم‌سازی

یکی از ویژگی‌های زبان گفتاری، متداول‌بودن اسم‌سازی‌ها در آن است. در فرآیند اسم‌سازی، یک رخداد به همراه تمام عناصر شرکت‌کننده در آن به‌صورت یک گروه اسمی درآورده می‌شوند.

۲۵. الف) یک پراید در محور تهران-قم واژگون شد و راننده آن فوت کرد.
ب) واژگونی یک پراید در محور تهران-قم، منجر به فوت راننده پراید شد.

مثلاً در مثال ۲۵ الف، دو رخداد اتفاق افتاده است که یکی توسط فعل «واژگون شد» و دیگری توسط فعل «فوت کرد» بازنمایی شده است. این دو رخداد در قالب دو جمله‌واره

عبارت پردازی شده است. اما در مثال ۲۵ ب، یک جمله مرکب و یک فعل (منجر به فوت شدن) وجود دارد و رخداد «واژگون شدن» به صورت گروه اسمی آمده است. اسم سازی یکی از ویژگی های زبان نوشتاری است و سازوکاری برای افزایش بار اطلاعاتی جمله است. برخلاف زبان نوشتاری، در زبان گفتاری یا محاوره کمتر از اسم سازی استفاده می شود و ساختار جملات ساده تر است. این فرآیند در متن نوشتاری خبر ۲۰ بررسی شده و امکان جانشینی آن با ساختارهای ساده تر بررسی شده است. برای مثال، نمونه زیر را در نظر بگیریم:

۲۶. مجمع جهانی اقتصاد با بررسی های بدهی های دولتی ۱۴۴ کشور به نسبت تولید ناخالص داخلی اونا اعلام کرده که آمریکا با بیش از ۱۶ هزار میلیارد دلار بدهکارترین کشور دنیاست ... (بند ۵)

جمله ۲۶ یک جمله مرکب است که می توان آن را به چندین جمله وارده ساده تر خرد کرد:

- مجمع جهانی اقتصاد بدهی های دولتی ۱۴۴ کشور را نسبت به تولید ناخالص داخلی بررسی کرد.

- مجمع جهانی اعلام کرده آمریکا بیش از ۱۶ هزار میلیارد دلار بدهی دارد.
- آمریکا بدهکارترین کشور دنیاست.

در جمله ۲۶، عبارت «با بررسی های بدهی های دولتی ۱۴۴ کشور به نسبت تولید ناخالص داخلی اونا» عبارت اسم سازی شده است. نسخه گفتاری و محاوره ای این بند را می توان با حذف اسم سازی و وصف رخداد توسط فعل بازنویسی کرد:

۲۷. مجمع جهانی اقتصاد بدهی های دولتی ۱۴۴ کشور رو نسبت به تولید ناخالص داخلی اونا بررسی کرده و اعلام کرده آمریکا بیش از ۱۶ هزار میلیارد دلار بدهی داره و بدهکارترین کشور دنیاست.

موارد دیگر از فرآیند اسم سازی در بند ۸ دیده می شود:

۲۸. عبدالله بابایی بدون اشاره به این که قراره ۲۰۰۰ میلیارد تومن تسهیلات به خودروسازا داده بشه گفت به علت همکاری نکردن بانک ها در دادن تسهیلات مجبور به پیش فروش هستیم. (بند ۸)

در جمله ی ۲۸، عبارت های «بدون اشاره» و «همکاری نکردن» محصول فرآیند اسم سازی هستند و به این ترتیب این امکان را به نگارنده خبر می دهند که اطلاعات فراوانی را در قالب

یک جمله بگنجانند. خارج ساختن این عبارات از حالت اسم‌سازی، آنها را به ترتیب به صورت‌های «اشاره نکرد/نگفت» و «همکاری نمی‌کنند» تبدیل می‌کند:

۲۹. عبدالله بابایی نگفت که قراره ۲۰۰۰ میلیارد تومن تسهیلات به خودروسازا بدن. اون گفت که بانکا تسهیلات نمی‌دن و ما هم مجبوریم پیش‌فروش کنیم.

در مثال ۲۹ که بازنویسی مثال ۲۸ در قالب سبک محاوره‌ای است، جمله‌ی مرکب ۲۸ به جملات ساده‌تر تبدیل شده و عبارات اسم‌سازی شده موجود در آن، در نقش فعل جملات ظاهر شده‌اند. نمونه‌ی دیگر که در متن خبر ۲۰ به آن برمی‌خوریم، جمله‌ای در بند ۹ است:

۳۰. کامران دانشجو در پاسخ به سؤال رؤسای دانشگاه‌ها گفت از ایجاد شعب دانشگاه الزهرا تو سراسر کشور و ایجاد دانشگاه‌های تک‌جنسیتی پسرانه استقبال می‌کنیم و این کارو حتماً انجام می‌دیم. (بند ۹)

در جمله‌ی ۳۰، واژه‌ی «پاسخ» اسم‌سازی شده و به واسطه‌ی آن یک رخداد مجزا (دانشجو به سؤال رؤسای دانشگاه‌ها پاسخ داد) در قالب یک گروه اسمی فشرده شده است. نسخه‌ی بدون اسم‌سازی مثال ۳۰ را می‌توان اینگونه بازنویسی کرد:

۳۱. کامران دانشجو که به سؤال رؤسای دانشگاه‌ها جواب می‌داد، گفت از ایجاد شعب دانشگاه الزهرا در تمام کشور و ایجاد دانشگاه‌های تک‌جنسیتی پسرانه استقبال می‌کنیم و این کارو حتماً انجام می‌دیم.

در موردی دیگر، در ابتدای بند ۱۱ می‌خوانیم:

۳۲. دادستان عمومی و انقلاب اهواز با انتقاد از برخی دستگاه‌ها و سازمان‌های استان خوزستان گفته متأسفانه یک سو و یک طرف پرونده‌های زمین‌خواری همیشه دستگاه‌های دولتی یا نهادهای عمومی هستند و این جرایم مطمئناً با پشتیبانی افراد سودجو و فرصت طلب تو این دستگاه‌ها ارتکاب پیدا می‌کنه. (بند ۱۱)

در مثال ۳۲، رخداد این بوده که دادستان از برخی از دستگاه‌ها و سازمان‌های استان خوزستان انتقاد کرده و مطالبی را در این راستا بیان کرده است. اما رخداد «انتقاد کردن» در قالب عبارت اسم‌سازی شده «انتقاد از برخی دستگاه‌ها و سازمان‌های استان خوزستان» ظاهر شده است. برای بازنویسی مثال ۳۲ در قالب سبک محاوره‌ای می‌توان مثال ۳۳ را پیشنهاد کرد:

۳۳. دادستان عمومی و انقلاب اهواز از بعضی دستگاه‌ها و سازمان‌های استان خوزستان انتقاد کرده و گفته که متأسفانه در یک طرف پرونده‌های زمین‌خواری همیشه دستگاه‌های دولتی یا نهادهای عمومی هستند و این جرایم مطمئناً با پشتیبانی افراد سودجو و فرصت طلب تو این دستگاه‌ها ارتکاب پیدا می‌کنه.

در بند ۱۲ نیز نمونه‌ای مشابه بند ۱۱ دیده می‌شود که یک رخداد در قالب اسم‌سازی در داخل جمله‌ی دیگر قرار گرفته است و سبک خبر را به سبک رسمی و نوشتاری تغییر داده است:

۳۴. رئیس کل بانک مرکزی با اعلام اینکه برنامه‌ی قبلی این بانک در انتشار چک پول‌های ۲۰۰ هزار تومانی منتفی شده گفته فعالاً برنامه‌ای برای خروج ایران چک‌های ۵۰ هزار تومانی از بازار نداریم. (بند ۱۲)

در مثال ۳۴، «اعلام» اسم‌سازی شده است و با این فرآیند کل مثال ۳۴ به یک جمله مرکب تبدیل شده است. با خارج کردن این عبارت از حالت اسم‌سازی شده می‌توان ساختار جمله مرکب را ساده‌تر کرد:

۳۵. رئیس کل بانک مرکزی اعلام کرده که برنامه‌ی قبلی این بانک در انتشار چک پول‌های ۲۰۰ هزار تومانی منتفی شده. بهمنی همچنین گفته که فعالاً برنامه‌ای برای خروج ایران چک‌های ۵۰ هزار تومانی از بازار نداریم.

جمله‌ی ۳۵ تنها یکی از چندین حالت بازنویسی شده تبدیل اسم‌سازی به فعل است. در مثال ۳۴، به نظر می‌رسد قرارداد «منتفی بودن انتشار چک پول‌های ۲۰۰ هزار تومانی» در قالب عبارت اسم‌سازی شده «اعلام»، برجسته کردن و مطرح کردن «نداشتن برنامه برای خروج چک‌های ۵۰ هزار تومانی از بازار» به عنوان رخداد اصلی خبر بوده است. چنانچه این حدس درست باشد، می‌توان در هنگام حذف اسم‌سازی، جایگاه قرارگیری «خروج چک‌های ۵۰ هزار تومانی» و «منتفی شدن انتشار چک پول‌های ۲۰۰ هزار تومانی» را عوض کرد:

۳۶. رئیس کل بانک مرکزی اعلام کرده که فعالاً برنامه‌ای برای خروج ایران چک‌های ۵۰ هزار تومانی از بازار نداریم. بهمنی همچنین گفته که برنامه‌ی قبلی این بانک برای انتشار چک پول‌های ۲۰۰ هزار تومانی منتفی شده.

به این ترتیب در جمله بازنویسی شده‌ی ۳۶، هم گزاره‌ی «خروج چک‌های ۵۰ هزار تومانی از بازار» به عنوان نقطه‌ی تمرکز خبر باقی مانده و هم از تکلف و سبک کتابی خبر کاسته شده است.

در بند ۱۵ نیز برخی اسم‌سازی‌ها از این قرار هستند:

۳۷. سرمایه‌گذاران و ثروتمندان عرب با مالکیت ۳۲۰ شبکه‌ی ماهواره‌ای غیراخلاقی به رقیب جدی صهیونیست‌ها تو این زمینه تبدیل شدن. روزنامه‌ی اسکاتلندی «ترین» با افشای این موضوع نوشته شبکه‌های غیراخلاقی بسیاری از ثروتمندان و سرمایه‌گذاران عرب رو به خود جلب کرده ... (بند ۱۵)

در نمونه‌ی ۳۷، «مالکیت ۳۲۰ شبکه» و «افشای این موضوع توسط روزنامه اسکاتلندی» به صورت عبارات اسم‌سازی شده درآمده‌اند و بازنویسی آنها در قالب فعلی به صورت زیر خواهد بود:

۳۸. سرمایه‌گذاران و ثروتمندان عرب مالکیت ۳۲۰ شبکه‌ی ماهواره‌ای غیراخلاقی رو در اختیار دارن و به همین دلیل به رقیب جدی صهیونیست‌ها تو این زمینه تبدیل شدن. روزنامه‌ی اسکاتلندی «ترین» این موضوع رو افشا کرده و نوشته شبکه‌های غیراخلاقی بسیاری از ثروتمندان و سرمایه‌گذاران عرب رو به خود جلب کرده...

در مقایسه‌ی نمونه‌ی بازنویسی شده‌ی ۳۸ با نمونه‌ی ۳۷ ساخت ساده‌ی نمونه‌ی ۳۸ و سهولت خواندن و درک آن مشهود است.

۳- وجه معلوم/مجهول

در این بخش، متن خبر ۲۰ را از منظر وجود ساخت‌های معلوم و مجهول بررسی خواهیم کرد. از آنجا که سبک حاکم بر خبر ۲۰، سبک گفتاری و غیررسمی است، تمرکز بررسی این بخش بر وجود ساخت‌های مجهول و امکان بازنویسی آنها در قالب سبک معلوم خواهد بود. در بند ۱، موردی از ساخت مجهول دیده نمی‌شود و همه ساخت‌های به کار رفته معلوم هستند و به لحاظ سبکی بین ساخت‌های معلوم به کار رفته و سبک خودمانی گفتار، هماهنگی وجود دارد. در بند ۲ نیز، تمام ساخت‌های به کار رفته معلوم هستند. برای مثال در جمله ۳۹

(الف) که از بند ۲ انتخاب شده است، ساخت جمله معلوم است درحالی که می توان آن را به شکل مجهول (ب) نیز نوشت.

۳۹. الف) ...قانونگذار هیچ تسهیلاتی برای واردکنندگان در نظر نگرفته. (بند ۲)

ب) ...هیچ تسهیلاتی برای واردکنندگان در نظر گرفته نشده.

در جمله ۳۹ (الف) کنش اصلی جمله بر عهده «قانونگذار» است و جمله دارای ساخت رخدادی «کنشگر - کنش» است. اما در جمله ۳۹ (ب) کنشگر رخداد غایب است و صرفاً کنش در تمرکز جمله قرار دارد. در گونه (الف) از آنجا که کنشگر یا عامل شرکت کننده در رخداد حضور دارد، جنبه بینافردی و ارتباطی رخداد قوی تر است و می توان آن را با سبک خودمانی حاکم بر گفتمان خبر هماهنگ تر دانست.

در بند ۳، دو نمونه ساخت مجهول دیده می شود:

۴۰. وزیر نیرو گفته آگه مرحله دوم هدفمندی یارانه ها اجرا نشه، این وزارتخونه به مشکل برمیخوره و با توجه به رشد قیمت ها مجبوریم به سراغ روش های قدیمی بریم... نامجو درباره ی آب و برق واحدهای مسکونی مهر هم گفته که این واحدها به تصفیه خونه و خطوط انتقال آب و پست نیاز دارن که باید براشون فراهم بشه. (بند ۳)

در مثال ۴۰، وزیر نیرو مسئول یا کنشگر اجرای هدفمندی یارانه ها را ذکر نکرده و آن را به صورت ساخت مجهول آورده است. مثلاً در نسخه معلوم این جمله وزیر نیرو می توانست بگوید: «آگه دولت مرحله ی دوم هدفمندی یارانه ها رو اجرا نکنه...». اما به نظر می رسد ساخت معلوم در این بافت معنای ضمنی دیگری دارد و آن متوجه ساختن مشکلات ناشی از اجرانشدن هدفمندی یارانه ها به گردن دولت است. بنابراین، در این مورد خاص، ساخت مجهول با پنهان کردن کنشگر رخداد از بار این مسئولیت و تنش میان طرف های درگیر می کاهد. در قسمت انتهای مثال ۴۰، آقای نامجو درباره ی آب و برق واحدهای مسکونی مهر گفته است که این واحدها به تصفیه خانه و خطوط انتقال آب و پست نیاز دارند و باید این امکانات برای آنها فراهم شود. فراهم شدن امکانات به صورت ساخت مجهول به کار رفته است و اطلاعات جمله به ما نمی گوید که این امکانات را چه کسی باید فراهم کند. در اینجا نیز به نظر می رسد وزیر نیرو قصد ندارد مسئولیتی را متوجه سازمان خاصی کند، بنابراین از ساخت کم خطرتر مجهول استفاده کرده است.

در بند ۴، به مورد جالبی از ساخت مجهول برمی‌خوریم:

۴۱. ناگفته نمونه پریروز اعلام شد ثبت‌نام مسکن ویژه‌ی مهر تهران متوقف شده، اما امروز دو مقام مسئول در وزارت راه و شهرسازی دو تاریخ متفاوت یعنی ۲۵ شهریور و اول مهر رو برای ثبت‌نام متقاضیان اعلام کردن. (بند ۴)

در جمله‌ی آغازین مثال ۴۱، مشخص نیست چه مقامی ثبت‌نام مسکن مهر را متوقف کرده است، اما در جمله‌ی دوم این مثال، گفته شده که دو مقام مسئول در وزارت راه و شهرسازی دو تاریخ متفاوت را برای ثبت نام متقاضیان اعلام کرده‌اند. جمله دوم اگرچه ساخت معلوم دارد، اما فقط به این اطلاعات بسنده شده که دو مقام مسئول از وزارت راه تاریخ‌های متناقض را برای ثبت‌نام اعلام کرده‌اند. این امر نشان می‌دهد که مسئول شناختن وزارت راه در این بند از حساسیت چندانی برخوردار نیست. بنابراین، به نظر می‌رسد جمله‌ی اول مثال ۴۱ را نیز بتوان در قالب معلوم آورد تا انسجام آن با جمله‌ی دوم حفظ شود و خبر سندیت بیشتری پیدا کند:

۴۲. ناگفته نمونه پریروز وزارت راه و شهرسازی ثبت‌نام مسکن ویژه‌ی مهر تهران رو متوقف کرد، اما امروز دو مقام مسئول در این وزارتخانه دو تاریخ متفاوت یعنی ۲۵ شهریور و اول مهر رو برای ثبت‌نام متقاضیان اعلام کردن.

در بند ۶، موضوع خبر درباره‌ی نظرسنجی یک روزنامه‌ی کانادایی از مردم در باب قطع روابط دیپلماتیک ایران و کانادا است. ساخت‌های مجهول به کار رفته در این بند عبارتند از:

۴۳. تو این نظرسنجی از مردم کانادا سؤال شده [۱] که آیا با تصمیم دولت درباره‌ی تعطیلی سفارت این کشور تو ایران و اخراج دیپلمات‌های ایرانی موافق هستی، که تا حالا قریب به ۶۵ درصد مردم کانادا با تصمیم دولت‌شون مخالفت کردن. تصمیم اخیر دولت کانادا که با تبعیت آمریکا و انگلیس اتخاذ شده [۲] در روزهای گذشته با واکنش شدید شخصیت‌های سیاسی دانشگاهی و مردم کانادا روبه‌رو شده [۳]. (بند ۶)

در مثال ۴۳، از فعل [۱] فهمیده می‌شود سؤال‌کننده از مردم به‌صراحت ذکر نشده است، در حالی که از ابتدای بند ۶ چنین فهمیده می‌شود که روزنامه «کلگری هرالده» کانادا این نظرسنجی را انجام داده است. بنابراین، جمله‌ی حاوی فعل [۱] را می‌توان به‌صورت زیر بازنویسی کرد:

- روزنامه‌ی «کلگری هرالده» تو این نظرسنجی از مردم کانادا پرسیده که آیا با تصمیم دولت درباره‌ی تعطیلی سفارت این کشور تو ایران و اخراج دیپلمات‌های ایرانی موافق هستی.

جملات دربردارنده‌ی افعال [۲] و [۳] را می‌توان به صورت معلوم زیر بازنویسی کرد:

- دولت کانادا به تبعیت از آمریکا و انگلیس این تصمیم رو گرفته و در روزهای گذشته، شخصیت‌های سیاسی دانشگاهی و مردم کانادا شدیداً به این تصمیم دولت اعتراض کردن.

نکته‌ی برجسته‌شده در خبر مثال ۴۳، مخالفت مردم با دولت کانادا و متوجه‌ساختن مسئولیت قطع روابط دیپلماتیک بر عهده‌ی دولت کانادا است. جمله‌ی دربردارنده‌ی فعل مجهول [۲] نقش و مسئولیت دولت کانادا در این تصمیم را منفعل‌تر جلوه می‌دهد. بازنویسی این جمله در قالب ساخت معلوم، نقش دولت کانادا را برجسته‌تر می‌کند. همچنین این جمله دربردارنده‌ی فعل [۳] کنشگری شخصیت‌های سیاسی دانشگاهی و مردم تحت‌الشعاع ساخت مجهول قرار گرفته و پنهان شده است. با تبدیل ساخت مجهول فعل [۳] به ساخت معلوم، نقش کنشگری مردم برجسته‌تر می‌شود.

موضوع خبر بند ۷، موشک کروز مشکات است که رئیس سازمان هوا و فضا توضیحاتی درمورد رونمایی آن می‌دهد. ساخت مجهولی که در این بند به کار رفته، عبارت است از:

۴۴. رئیس سازمان هوا و فضای وزارت دفاع گفته موشک کروز مشکات که بالای ۲۰۰۰ کیلومتر برد داره به زودی رونمایی می‌شه [۱]. سردار فرحی گفته مشکات از سه قابلیت دریایا، زمین‌پایه و هواپایه برخورداره و از روی هواپیما هم می‌شه اونو شلیک کرد.

در مثال ۴۴، رخداد رونمایی از موشک در قالب ساخت مجهول [۱] بازنمایی شده است که در آن کنشگر یا عامل رونمایی‌کننده مشخص نیست. همانطور که پیشتر هم به آن اشاره شد، بافت موقعیتی و متنی نقش تعیین‌کننده‌ای در رواداری استفاده از ساخت معلوم یا مجهول و انتخاب از میان آنها ایفا می‌کند. از بافت این خبر چنین فهمیده می‌شود که محوریت خبر در مورد یک سلاح نظامی و قابلیت‌های آن است. چنانچه قصد بر این باشد فعل [۱] به صورت جمله معلوم بازنویسی شود، کنشگر آن باید بیان شود:

الف) رئیس سازمان هوا و فضای وزارت دفاع گفته که این سازمان به زودی از موشک کروز مشکات که بالای ۲۰۰۰ کیلومتر برد داره رونمایی می‌کند.

در جمله‌ی (الف) مسئولیت رونمایی از موشک بر عهده‌ی سازمان هوا و فضاست و در مقایسه با نسخه‌ی مجهول این جمله، نوعی استقلال ساختاری از دیگر ساختارهای نظام را القاء می‌کند که در جمله‌ی مجهول این خوانش وجود ندارد. همچنین ساختار مثال ۴۴ به گونه‌ای است که ساخت مجهول موجب کوتاهی جمله می‌شود و همین امر می‌تواند دلیل ارجح شمردن آن بر ساخت معلوم باشد. بنابراین در مثال ۴۴، ساخت مجهول گزینه‌ی بهتری نسبت به ساخت معلوم است.

در بند ۱۱، خبر حول محور تخلفات مربوط به زمین‌خواری قرار دارد. دو ساخت مجهول در این بند دیده می‌شود:

۴۵. متأسفانه یک سو و یک طرف پرونده‌های زمین‌خواری همیشه دستگاه‌های دولتی یا نهادهای عمومی هستند و این جرایم مطمئناً با پشتیبانی افراد سودجو و فرصت‌طلب تو این دستگاه‌ها ارتکاب پیدا می‌کند [۱] ... پرونده‌های متعددی در داسرا و دادگاه‌های اهواز با این مضمون در حال رسیدگی [۲] که نتیجه‌ی این پرونده‌ها در آینده اعلام می‌شود.

جمله‌ای که فعل [۱] در آن به کار رفته، عنوان می‌کند که جرایم مربوط به زمین‌خواری با پشتیبانی افراد سودجو ارتکاب پیدا می‌کند. در این جمله هویت مجرمان مشخص نیست و در همین راستا ساخت جمله مجهول است. بنابراین تبدیل ساخت مجهول در مورد [۱] به ساخت معلوم، به دلیل مشخص نبودن یا مبهم بودن کنشگر آن، انگیزه‌مند نیست. تبدیل ساخت مجهول به ساخت معلوم در شماره‌ی [۲] نیز در این بافت انگیزه‌مند نیست، زیرا واضح است کنشگری که به پرونده‌ها در دادگاه و داسرا رسیدگی می‌کند، قاضی است و دادن نقش کنشگر به قاضی به واسطه‌ی تبدیل ساخت مجهول به معلوم، حاوی اطلاعات حشو خواهد بود.

خبر بند ۱۳ در مورد تحقیقات پژوهشگران بر روی برنامه‌های اندرویدی است. در این بند تنها یک ساخت مجهول به چشم می‌خورد که حائز اهمیت است:

۴۶. محققان ام. آی. تی. تحقیقات گسترده‌ای روی ۳۶ برنامه‌ی محبوب اندرویدی مانند جی. پی. اس، مرورگرها و بازی‌هایی مانند پرنندگان خشمگین انجام دادن و دریافتن اکثر

برنامه‌هایی که به سرقت اطلاعات می‌پردازند به صورت رایگان از سوی توسعه دهندگانشون عرضه شده بودن [۱].

جمله‌ای که حاوی فعل [۱] است، به صورت ساخت مجهول به کار رفته است، اما کنشگر آن در انتهای جمله توسط حرف اضافه‌ی «از سوی» مشخص شده است. بنابراین مشخص است که کنشگر این کنش، نامعلوم یا مبهم نیست و به لحاظ داشتن اطلاع از هویت کنشگر مشکلی در صورت‌بندی این جمله در قالب ساخت معلوم وجود ندارد. ساخت معلوم این جمله را می‌توان در قالب مثال ۴۷ ارائه کرد:

۴۷. محققان ام. آی. تی. تحقیقات گسترده‌ای روی ۳۶ برنامه‌ی محبوب اندرویدی مانند جی. پی. اس، مرورگرها و بازی‌هایی مانند پرندگان خشمگین انجام دادن و متوجه شدن اکثر برنامه‌هایی رو که اطلاعات می‌دزدیدن، سازنده‌هاشون اونارو به طور رایگان عرضه می‌کردن.

با بازنویسی ساخت مجهول [۱] در قالب ساخت معلوم مثال ۴۷، از پیچیدگی غیرضروری جمله کاسته می‌شود و ساختار جمله شکل ساده‌تری به خود می‌گیرد. در بند ۱۴، موضوع خبر به تاکسی‌های فرسوده و نوسازی ناوگان تاکسی‌رانی اختصاص یافته است. ساخت‌های مجهول این بند در مثال زیر مشخص شده‌اند:

۴۸. مدیرعامل سازمان تاکسیرانی پایتخت گفت در سال ۹۱ نوسازی ناوگان تاکسی‌رانی متوقف شده [۱] و هوای تهران رو ۱۷۰۰۰ تاکسی فرسوده تهدید میکنن. احمدی بافنده با اشاره به ۶۰۰ تاکسی فرسوده‌ای که از سال ۹۰ اسقاط شده [۲] تأکید کرده پلیس راهور حاضر نیست خودروهای نایمن رو در سال ۹۱ به عنوان تاکسی شماره‌گذاری کنه.

در ساخت مجهول [۱]، کنشگر کنش «متوقف کردن» نوسازی ناوگان نامعلوم است که غیبت آن می‌تواند به دلیل اجتناب از متهم کردن فرد یا سازمانی و یا صرفاً به دلیل عدم اطلاع از کنشگر رخ داده باشد. بنابراین، انگیزه‌ی کافی برای صورت‌بندی فعل [۱] در قالب ساخت معلوم وجود ندارد. همین استدلال را در مورد فعل [۲] نیز می‌توان مطرح کرد. بنابراین ساخت‌های مجهول به کار رفته در این بند، انگیزه‌مند هستند و تبدیل آنها به ساخت‌های معلوم نیازمند اطلاعات بیشتر در مورد کنشگر است.

در جمع‌بندی این بخش، متن خبرهای بررسی شده به گونه‌ای است که در برخی از موارد ساخت معلوم ارجحیت بیشتری دارد و با سبک زبانی غیررسمی هماهنگ‌تر است. اما در پاره‌ای از موارد، استفاده از ساخت مجهول با توجه به بافت متنی و ملاحظات فرامتنی غیرقابل اجتناب است.

نتیجه‌گیری

سبک خبری برنامه‌ی «خبر ۲۰» سبکی محاوره‌ای دارد که متفاوت با سبک مرسوم در دیگر بخش‌های خبری است. انتخاب این سبک برای این بخش خبری با هدف هم‌نوایی با مخاطب صورت گرفته که در چارچوب نظریه‌ی طراحی مخاطب جای می‌گیرد. در این پژوهش، کیفیت این هم‌نوایی در قالب سه مشخصه‌ی آوایی/واژگانی، اسم‌سازی، و ساخت معلوم/مجهول بررسی شد تا مشخص شود سبک «خبر ۲۰» تا چه اندازه به گفتار محاوره و غیررسمی نزدیک است.

در سطح آوایی/واژگانی، انسجام قابل قبولی در شکل آوایی کلمات و عبارت زبانی مشاهده می‌شود و کوتاه‌شدگی‌های آوایی مشخصه بارز این دگرگونی‌های آوایی است. اما در سطح واژگانی، با مقایسه‌ی واژه‌ی به کار رفته در متن خبر و آنچه می‌تواند در جانشینی با آن مطرح شود، مشخص می‌شود که برخی واژه‌ها متعلق به مقوله‌ی واژگانی سبک رسمی هستند و معادل غیررسمی تری وجود دارد که می‌تواند جانشین آنها متناسب با سبک «خبر ۲۰» شود. در محور دیگر تحلیل، بررسی ساخت نحوی جملات در خبر ۲۰ نشان می‌دهد که فرآیند اسم‌سازی در این بخش خبری به وفور دیده می‌شود و به این ترتیب، سبک خبر را به سبک رسمی نزدیک می‌کند. همچنین بررسی ساخت معلوم/مجهول جملات متن خبر ۲۰ نشان می‌دهد که ساخت‌های معلوم و مجهول هر دو در ساختار جملات به کار رفته‌اند. اگرچه در پاره‌ای از موارد، بازنویسی جملات خبر در قالب ساخت معلوم، آن را به سبک محاوره‌ای و غیررسمی نزدیک‌تر می‌کند، اما در پاره‌ای از موارد ساخت مجهول بنابه ملاحظات ساختاری (نظیر کوتاه‌سازی طول جمله)، بافتی (نظیر مشخص‌نبودن یا مهم‌نبودن کنشگر) و فرازبانی (مسئولیت‌آوری برای شخص یا مقامی) ساخت مطلوب است و بازنویسی آن به صورت ساخت معلوم می‌توان معانی تلویحی ناخواسته‌ای تولید کند که مدنظر رسانه نیست.

در مجموع، طبق یافته‌های این پژوهش هم‌نوایی سبک «خبر ۲۰» با مخاطبان خود در بعد آوایی به‌طور قابل قبولی رعایت شده است. اما در ابعاد واژگانی، اسم‌سازی، و ساخت‌های معلوم/مجهول، ساختار زبانی غالب بر آن ساختار متعلق به سبک رسمی زبان است.

منابع

- Bally, C. (1909) *Traité de stylistique française*, Heidelberg: Carl Winters.
- Bell, A. (1991). *The Language of News Media*. Oxford: Blackwell.
- Bell, A. (1984). Language style as audience design. *Language in Society*, 13(2), pp. 145-204.
- Brown, P. & Levinson, C. (1979). Social structure, groups, and interaction. In K. R. Scherer & H. Giles (eds.), *Social markers in speech*. Cambridge University Press, pp. 291-341.
- Carter, R. A. (1989). Directions in the teaching and study of English stylistics. In M. Short (ed.) *Reading, Analysing and Teaching Literature*. London: Longman.
- Carter, R. & Nash, W. (1990). *Seeing Through Language*, Oxford: Blackwell.
- Carter-Thomas, S. & Rowley-Jolivet, E. (2001). Syntactic differences in oral and written scientific discourse: the role of information structure. *Asp: La revue du Geras*, 31, pp. 19-38.
- Chambers J. K. (1995) *Sociolinguistic Theory*. Blackwell, UK: Oxford.
- Coupland, N. (2007). *Style: Language Variation and Identity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Crystal, D. & Davy, D. (1969). *Investigating English Style*, London: Longman.
- Enkvist, N. E. (1973) *Linguistic Stylistics*, Mouton: The Hague.
- Giles, H. & Powesland, P. (1975). *Speech Style and Social Evaluation*. London: Academic Press.
- Halliday, M. A. K. (1989). *Spoken and Written Language*. Oxford: Oxford University Press.
- Hasselgard, H., Johansson, S., and Lysvag, P. (1998). *English Grammar: Theory and Use*. Oslo: Universtetsforlaget.
- Labov, W. (1972). *Sociolinguistic Patterns*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Leech, G. N. (1966). *English in Advertising: A Linguistic Study of Advertising in Great Britain*, London: Longman.
- Simpson, J. (ed.) (2011). *The Routledge Handbook of Applied Linguistics*. New York: Routledge.
- Spitzer, L. (1948). *Linguistics and Literary History*. Princeton, NJ: Princeton University Press.